

К.М. Скиба,

доцент кафедри перекладу Хмельницького національного університету, кандидат психологічних наук,
доцент

ПРОФЕСІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Скиба К.М.

ПРОФЕСІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДАЧА

У статті розглядається питання побудови компетентісної моделі перекладача на основі професіографічного підходу. Модель фахівця, побудована на основі вимог професійної підготовки, повинна включати професіограму та її складову — психограму. Професіограму можна представити як узагальнену еталонну модель успішного фахівця в даній галузі. Проведено перегляд існуючих професіограм перекладача з урахуванням сучасних вимог для побудови реальної компетентісної моделі фахівця у сфері перекладу.

Ключові слова: перекладач, професія, компетентісна модель перекладача, професіограма, психограма.

Skyba K.M.

PROFESSIOGRAPHIC APPROACH TO TRANSLATOR'S COMPETENCE-BASED MODEL

The article discusses creating of translator's competence-based model based on professiographic approach. Specialist's model based on the professional training requirements includes professiographic study and its component — psychological profile. Professiographic study can be represented as a generalized model of a successful specialist in the following field. It is discussed the existing translator's professiographic studies according to the current requirements for real competence-based model of a specialist in the field of translation.

Key words: translator, profession, translator's competence-based model, professiographic study, psychological profile.

Скиба Е.Н.

ПРОФЕСИОГРАФИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПОСТРОЕНИЮ КОМПЕТЕНТНОСТНОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕВОДЧИКА

В статье рассматривается вопрос построения компетентностной модели переводчика на основе профессиографического подхода. Модель специалиста, построенная на основе требований профессиональной подготовки, должна включать профессиограмму и ее составляющую — психограмму. Профессиограмму можно представить как обобщенную эталонную модель успешного специалиста в данной области. Пересмотрено существующие профессиограммы переводчика с учетом современных требований для построения реальной компетентностной модели специалиста в сфере перевода.

Ключевые слова: переводчик, профессия, компетентностная модель переводчика, профессиограмма, психограмма.

Глобалізація, євроінтеграція, диверсифікація, інформатизація та комерціалізація сфери перекладу є сьогодні найбільш впливовими чинниками актуалізації проблеми модернізації професійної підготовки майбутніх перекладачів. Зростання масштабів ринку перекладацьких послуг та зміна характеру і форм перекладу вимагають кваліфікованих перекладачів, здатних здійснювати професійну діяльність на високому рівні у сучасних соціально-економічних та політико-культурних умовах. Таким чином перед вищими навчальними закладами постає завдання розроблення нових освітньо-професійних програм,

які б враховували запити суспільства. Сьогодні професорсько-викладацький склад випускових кафедр перекладу повинен чітко усвідомлювати, якими мають бути результати навчання, через формування та розвиток яких компетенцій вони мають бути досягнуті і яким має бути професійний перекладач. Такий стан речей зумовлює потребу у розробці компетентісної моделі фахівця у сфері перекладу на основі професіограми та психограми, які б враховували особистісні характеристики та нові професійні функціональні обов'язки, які покладаються на сучасного перекладача.

Процес професійного становлення особистості досліджували такі вчені, як А. Деркач, В. Зазикін, Е. Зеєр, Є. Климов, І. Кон, Н. Кузьміна, Т. Кудрявцев, А. Маркова, Л. Мітіна, Ю. Поваренков, А. Реан, О. Фонарьов. Свого часу технології підготовки майбутніх фахівців у відповідності з сучасними суспільними й науковими вимогами потрапили у фокус вивчення таких науковців, як О. Глузман, І. Зязюн, Л. Кондрашова, О. Мещанінов, Н. Ничкало. Підготовка до здійснення функцій перекладацької діяльності й розвитку професійно важливих якостей особистості перекладача була предметом дослідження цілої плеяди вчених, серед яких: І. Анікеєва, Є. Беседіна, Н. Гавриленко, Л. Голубенко, Л. Єгорова, С. Зелепукіна, К. Касаткіна, М. Князьян, Л. Леготкіна, Ж. Лихачова, О. Матузкова, Ж. Таланова, Л. Яровенко та інші. Однак, не дивлячись на широке коло досліджень, до сих пір не оновлено зміст професіограми та психограми перекладача з урахуванням сучасних ринкових вимог до перекладацької роботи та змінених функцій фахівця у сфері перекладу, відповідно немає розробленої еталонної моделі перекладача, яка б відображала компетентнісний портрет фахівця і результати навчання.

Мета статті полягає у вивченні основних складових компетентнісної моделі фахівця у сфері перекладу — професіограми та психограми перекладача — та оновленні їх змісту з урахуванням сучасних вимог до професії.

В останні роки спостерігається тенденція до розробки різних моделей фахівців, призначених для наочного і адекватного уявлення майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї. Компетентнісна модель фахівця виступає системоутворюючим фактором для відбору змісту освіти і форм його реалізації в навчальному процесі через формування та розвиток професійно важливих компетентностей. З огляду на це, справедливим є вважати, що компетентнісна модель перекладача, виконуючи орієнтуючу, скеровуючу, інтегруючу, програмну і контрольну функції, є необхідним компонентом освітнього процесу підготовки перекладачів і повинна використовуватися, як основа для побудови освітньої траєкторії, та бути критерієм якості освіти. Вважаємо цілком справедливим твердження, що професіограми як система вимог до фахівця створюють можливість передбачати конкретні шляхи, засоби, операції, критерії професійної підготовки студентів, а також дозволять вдосконалювати програму формування особистості майбутнього фахівця [5]. Ми дотримуємось думки, що на основі професіограми перекладача стає можливим визначити набір тих компетентностей, якими повинен володіти фахівець у сфері перекладу сьогодні.

Розглянемо детальніше, що являє собою професіограма. Професіограма — це науково

обґрунтовані норми і вимоги професії до видів професійної діяльності та якостей особистості фахівця, які дозволяють йому ефективно виконувати вимоги професії, отримувати необхідний для суспільства продукт і, разом із тим, створюють умови для розвитку особистості самого працівника. Професіограму можна представити як узагальнену еталонну модель успішного фахівця в даній галузі. З цього документу людина отримує відомості про об'єктивний зміст праці, про психологічні якості, які вимагаються від людини в тій чи іншій професійній діяльності. Разом із тим, професіограма — це не жорстка стандартна схема, а гнучка орієнтовна основа розвитку фахівця, яка не повинна обмежувати індивідуальний творчий розвиток фахівця, а лише давати орієнтири об'єктивних вимог професії до людини. Професіограма може змінюватися в міру зміни професії, тому звертатися до неї необхідно так чи інакше протягом усього професійного життя, щоб здійснювати корекцію психологічних якостей з урахуванням сучасних вимог професії.

Кожна професіограма складається з таких розділів: класифікаційна картка професії; домінуючі види діяльності; властивості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності — здібності, особистісні якості, інтереси, нахили; властивості, що перешкоджають ефективності професійної діяльності; сфери застосування професійних знань; історія професії; деякі професії, що також підходять людині з даним типом особистості.

Першим розділом професіограми є класифікаційна картка професії, де стисло викладені найбільш важливі, з психологічної точки зору, ознаки професії: найменування професії; домінуючий спосіб мислення; сфера базових знань; професійна сфера; міжособистісна взаємодія; домінуючий інтерес; додатковий інтерес; умови роботи. Саме тому кожна професіограма включає найважливіші психологічні якості фахівця. Практично будь-яка діяльність складається з різних проблемних ситуацій, і людині увесь час доводиться вирішувати різні професійні завдання. Тому увагу привертає домінуючий, переважний, спосіб мислення, який є стійкою характеристикою особистості. Для перекладачів переважним способом мислення є адаптація і такий її різновид, як адаптація-формалізація. Адаптація передбачає наявність кількох способів рішення проблемної ситуації, з яких слід обрати оптимальний, залежно від обставин. Люди з переважним способом мислення «адаптація-формалізація» добре інтерпретують різні ситуації, уміло пристосовуються до обставин та інших людей, вони можуть легко додати нову форму різним думкам та ідеям, характеризуються умінням слухати, рахуватися з ситуацією й іншими людьми,

тлумачити зрозумілою іншим мовою різні складні проблеми, є комунікабельними.

Наступним елементом є сфера базових знань. Для кожної професії потрібна визначена сукупність знань і умінь. У класифікаційній картці професії «перекладач» відзначені дві сфери базових знань: сфера базових знань № 1 — знання загальноосвітніх предметів — високий рівень (теоретичне знання); сфера базових знань № 2 — знання спеціальних предметів — середній рівень (практичне використання знань) [6].

Окрім сфери базових знань, очевидно, що важливою є професійна сфера. Будь-яка професійна діяльність відноситься до якої-небудь більш широкої професійної сфери. У класифікаційній картці вказується сфера, до якої відноситься дана професія. Ми підтримуємо думку, що, з огляду на розширення кола потенційних клієнтів ринку перекладу, урізноманітнюється система професійних відносин перекладача у сфері перекладу, як-от: «Перекладач-Професія» (сфера професійної ідентифікації, самоактуалізації й самореалізації); «Перекладач-Текст» (сфера міжмовної та міжкультурної комунікації, реалізації перекладацької компетентності); «Перекладач-Колеги» (сфера ділового спілкування та кар'єрного зростання, змагання, суперництва й завойовування престижу); «Перекладач-Замовник» (сфера соціально-рольової комунікації та перекладацького сервісу, створення позитивного іміджу); «Перекладач-Роботодавець» (сфера соціального партнерства, створення нових перекладацьких технологій та реалізації інновацій) [1].

У професійній діяльності люди вступають у взаємодію один з одним, причому в різних професіях тип взаємодії різний. Отже, у професіограмі обов'язково зазначається інформація про міжособистісну взаємодію. При цьому люди розрізняються за тим, чи віддають перевагу вони частій, чи рідкій взаємодії, полюблюють вирішувати задачі разом, чи поодиноці. На цій підставі для перекладачів можна виділити такі типи: 1) рідка взаємодія, яка означає, що людина не прагне діяти разом із іншими, віддає перевагу незалежності. Такі люди добре переносять самотність під час діяльності, самі організують рішення своїх професійних задач і не вважають, що робота повинна відбуватися у групі. Такий тип більше характерний для письмових перекладачів; 2) часта взаємодія по типу «навпроти», яка означає, що людина прагне працювати з іншими людьми, для неї краща така робота, що відбувається при частих взаєминах із іншими. Такі люди віддають перевагу професійним ситуаціям продажу, переговорів, прийому; цінують можливість обговорювати, домовлятися, давати довідки іншим. Такий тип властивий усним перекладачам.

Для професії «перекладач», як і для будь-якої іншої професії, важливим є домінуючий інтерес.

Залежно від домінуючого інтересу, тобто провідного, основного інтересу, виділяють наступні типи особистостей перекладачів. Соціальний тип — активний, товариський, емоційний, чутливий — володіє розвиненими словесними здібностями, уміє встановлювати і підтримувати відносини з людьми. Для цього типу головним змістом праці є взаємодія з людьми, віддає перевагу таким заняттям, як навчання, інформування, обслуговування. Інший тип — це підприємницький тип — спритний, рухливий, практичний, енергійний, ініціативний, азартний, любить ризик, прагне до лідерства, публічний, не любить занять, що вимагають посидючості, тривалої концентрації уваги, добре справляється з роботою, що вимагає швидкого прийняття рішення. У людей такого типу переважають словесні здібності, вони комунікабельні і часто контактують з людьми.

У професіограмі в розділі «Деякі професії, що можуть підійти людині з цим типом особистості» перераховуються види діяльності, які підходять для людини з психологічними ознаками, що відповідають її вимогам. Це означає, що домінуючі і додаткові інтереси цих професій збігаються. Така інформація, як уже відзначалося раніше, може бути корисною при зміні професії чи при її виборі, як запасного варіанту. Кожна людина при бажанні може одержати додаткові знання й освоїти нову професію. Головне, щоб вона відповідала типу особистості, інтересам і складу мислення. Так само, як і домінуючий інтерес, додатковий інтерес визначається на основі «Анкети професійних уподобань», що спирається на теорію професійного вибору Дж. Холланда.

Професійна діяльність завжди проходить у певних умовах. У класифікаційній картці перекладацької професії відзначаються наступні види умов роботи: робота у приміщенні чи поза приміщенням; мобільно-рухлива чи сидяча. Умови роботи сучасного перекладача залежать від виду перекладу, який він чи вона здійснює. Проте сьогодні більшість перекладачів практикують у рівній мірі як усний, так і письмовий переклад, тому інколи виникає така ситуація, при якій умови роботи включають роботу як у приміщенні (малорухливу), так і, час від часу, мобільно-рухливу. Перекладач повинен бути сьогодні гнучким і вміти пристосовуватись до змінних умов праці.

У розділі професіограми «Домінуючі види діяльності» перераховуються основні професійні задачі, які вирішує фахівець даної професії; дії, які він виконує. Професія перекладача вимагає широких знань (лінгвістичних, екстралінгвістичних, загальнокультурних, з галузі країнознавства, історії і літератури, а також знань, необхідних для перекладу в спеціальних галузях — економіці, юриспруденції, політиці, освіті, медицині тощо). Ми також звертаємо особливу увагу на те, що на сучасному етапі розвитку суспільства

професійному перекладачеві вже недостатньо бути лише знавцем іноземної мови і посередником, який задовольняє зовнішню потребу іншомовного спілкування між людьми, розділеними лінгвоетнічними бар'єрами. У даний час він повинен бути висококваліфікованим менеджером у сфері ділової і професійної комунікації, мовним консультантом, який добре знає не тільки іноземну й рідну мови, але й усі сторони буття народів, що розмовляють цими мовами. У свою чергу це вимагає від перекладача високої загальної і світоглядної культури, професійної компетентності, широкої ерудиції, комунікабельності, такту, постійного прагнення до поповнення знань, орієнтації на соціокультурні цінності й ідеали [7]. Отже, до домінуючих видів діяльності можна віднести наступні: здійснення письмових перекладів (спеціалізованої наукової, технічної, художньої, публіцистичної літератури); переклади на презентаціях, ділових зустрічах, переговорах (синхронні переклади); складання інформаційно-тематичних планів, звітів; викладацька діяльність; здійснення перекладів іноземних теле- і радіопрограм, кінофільмів; організація і проведення екскурсій по культурно-історичних місцях для іноземних громадян; супровід іноземних громадян під час їхніх візитів у країну; надання допомоги в розміщенні і проживанні іноземних громадян.

У розділі «Властивості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності» зазначаються властивості особистості, без яких неможливо досягти успіху в обраній професії: здібності, особливості особистості, інтереси, нахили. Так здібності, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності, є такі: комунікативні здібності (уміння налагоджувати, встановлювати контакти з людьми різного віку, статі, соціального стану і культури); вербальні здібності (уміння зв'язано і чітко висловлювати свої думки, багатий словниковий запас, добре поставлена вимова); високий рівень організаторських здібностей; гарні мнемонічні здатності (гарна пам'ять); гнучкість розумових процесів; високий рівень розподілу уваги (здатність приділяти увагу декільком об'єктам одночасно); здатність швидко приймати рішення в умовах ситуації, що змінюється; здатність подавати матеріал із урахуванням особливостей кожної конкретної аудиторії; фізична і психічна витривалість. Особистісні якості, інтереси і схильності, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності перекладача є наступні: увічливість, тактовність; вихованість; спритність; дотепність; енергійність, наполегливість; почуття власної гідності; ерудованість; порядність; витриманість. У розділі «Властивості, що перешкоджають ефективності професійної діяльності» для перекладачів варто зазначити такі якості: замкнутість, агресивність, дратівливість, брутальність, невихованість,

неуважність, пасивність, некомунікабельність, незібраність, імпульсивність, непродуманість дій, повільність, поспіх, емоційна нестійкість, безтурботність, зайва напруженість, нерішучість.

У розділі «Сфери застосування професійних знань» зазначаються види установ, організацій, підприємств, де може працювати фахівець, що опанував дану професію. Для перекладача вони наступні: перекладацькі агенції та бюро, туристичні фірми, міжнародні організації, компанії, державні, освітні, судові та медичні установи, готелі, ресторани, презентації, переговори, ділові зустрічі, музеї, галереї, виставки тощо.

У розділі «Історія професії» наводяться зведення про виникнення, зміну, розвиток перекладацької професії з давніх часів до наших днів. Оскільки такий розділ є об'ємним і містить багато інформації про історію професії, то його розміщення у професіограмі може бути презентовано у скороченому вигляді, або ж він може бути винесений за рамки документа. Проте інформація про сучасний період професії, навпаки, повинна бути глибоко проаналізована та врахована при побудові професіограми.

У розділі «Деякі професії, що можуть підійти людині з цим типом особистості» перераховані інші професії, в яких може успішно працювати людина, котра має певні інтереси. Серед професій, які можуть підійти людині з таким типом особистості (соціальний і підприємницький), який підходить для професії перекладача, є такі: юрист; суддя; соціальний службовець; продавець; страховий агент; медсестра [6].

Ми вважаємо, що професіограма, окрім перерахованих елементів вище, має містити інформацію про можливі шляхи підвищення кваліфікації перекладача. Сучасному суспільству потрібні ініціативні спеціалісти, здатні постійно вдосконалювати свою особистість та діяльність: мати високий ступінь соціально-професійної мобільності, готовності швидко оновлювати знання, розширювати арсенал навичок і вмінь, оволодівати новими сферами діяльності. Перекладачі повинні відвідувати професійно спрямовані семінари, конференції, брати участь у роботі міжнародних організацій та об'єднань перекладачів, проходити практику за кордоном, обмінюватись досвідом з колегами, опановувати нові види інформаційних технологій та спеціалізованого перекладацького програмного забезпечення. Звичайно, підвищення кваліфікації, саморозвиток та самовдосконалення лежать у межах особистісної компетенції кожного перекладача окремо. У свою чергу, педагогіка відводить особистісній компетенції важливе місце у процесі формування спеціаліста, відносячи до її характеристик уміння особистості спілкуватися з іншими людьми, навчатися, визначати себе як індивідуум та суб'єкт діяльності, що формує в студента професійно-значимі принципи,

погляди, ідеали, мотиви та бажання; впливає на навчально-пізнавальну, комунікативну, цільову, стимулюючу діяльність майбутнього фахівця. Зазначене покладено Е. Лузік у модель творчої особистості професіонала (поєднання головних рис її характеру) та такі її властивості: щодо професійної діяльності — ініціативність, здатність до ризику, підприємливість, самостійність, організованість, діловитість, працездатність; щодо інших людей — гуманність, товарицькість, чуйність, доброта, уважність, тактовність; щодо самого себе — самовладання, почуття власної гідності, скромність, самокритичність, прагнення до саморозвитку, самовдосконалення; щодо продуктів діяльності — акуратність, сумлінність, щедрість, дбайливість [2].

Професійна особистість працівника є такою системою психологічних властивостей і рис особистості людини, які сформовані у процесі професійного становлення і розвинуті у процесі професійної праці, що сприяє фахівцю в активній взаємодії з матеріальним, соціальним, культурним і суто професійним середовищем. У такій взаємодії проявляється і реалізується творчий потенціал особистості в широкому професійному (і навіть позапрофесійному) полі [4]. Тому, окрім професіограми, важливо розглянути її складову — психограму, яка включає опис людини у професії, психологічних якостей, бажаних для ефективного виконання професійної діяльності, спілкування, для професійного зростання, подолання екстремальних ситуацій у праці. Так, на думку А.К. Маркової, психограма повинна містити характеристики мотиваційної, вольової, емоційної сфери фахівця, що включають: 1) мотиви, цілі, завдання, потреби, інтереси, відносини, ціннісні орієнтації людини, психологічні позиції; 2) професійні домагання, професійну самооцінку, самоусвідомлення себе як професіонала; 3) емоції, психічні стани, емоційний вигляд; 4) задоволеність людини працею, її процесом і результатом. Також психограма передбачає наявність характеристик операційної сфери фахівця, а саме: 1) психологічні знання про працю, про професію; 2) психологічні дії, способи, прийоми, вміння, техніки, психотехнології (їхній вплив на себе і на інших людей); 3) професійні здібності, професійна здатність до навчання, відкритість до професійного зростання; 4) професійне мислення, у тому числі творчість, можливість збагатити досвід професії; 5) професійний саморозвиток, вміння проектувати і реалізовувати плани свого професійного зростання; 6) психологічні протипоказання (тобто психічні якості, абсолютно чи відносно несумісні з професією), а також якості, відсутність яких може бути компенсовано; 7) лінії професійного зростання та лінії розпаду професійної діяльності та особистості фахівця, шляхи їх реабілітації. Окрім того, при укладенні професіограми

доцільно вказати можливі шляхи професійного навчання та перенавчання, тренування окремих психологічних якостей, шляхи переробки, компенсації та реабілітації, шляхи підвищення кваліфікації та перекваліфікації, переорієнтації в рамках даної професії (з урахуванням індивідуальних особливостей людини) та перепідготовки на іншу професію або спеціальність [3].

У ході нашого дослідження ми дотримуємось тієї точки зору, що професіограма повинна містити елементи психограми для побудови особистісно-психологічної частини компетентнісної моделі фахівця та має застосовуватись у освітніх цілях. Так, такі пункти психограми, з переліку вище, які стосуються професійного мислення, професійного саморозвитку, психологічних протипоказань, ліній професійного зростання та ліній розпаду професійної діяльності, обов'язково мають бути присутні у професіограмі перекладача. Побудова ж реалістичної психограми особистості перекладача, на нашу думку, має стати завданням окремого психологічного дослідження. На сьогодні, на жаль, такого дослідження проведено ще не було. Слід також пам'ятати, що для забезпечення кожним перекладачем високоякісного та відповідального виконання тих вимог, які висуває практика міжкультурної комунікації, підготовка перекладача має бути комплексною, тобто включати не тільки навчання професійно спрямованих курсів та факультативів, а й психологічну підготовку, аутотренінг та формування особистості перекладача на різних етапах її розвитку.

Підсумовуючи проведене дослідження, відзначимо таке: професіограма, яка повинна стати основоположним елементом компетентнісної моделі фахівця у сфері перекладу, повинна відповідати таким вимогам: 1) чітко виділяти предмет і основні результати праці; 2) виділяти не окремі компоненти і сторони професії, а описувати її цілісно в системі характеристик, особливо підкреслюючи при цьому стрижневі, пріоритетні, ядерні складові і відрізняючи їх від похідних, другорядних, допоміжних; 3) показувати можливі лінії розвитку перекладача засобами професії, динаміку психічних новоутворень в ході праці, з яких людина може вибрати напрямки росту з урахуванням своєї індивідуальності; 4) показувати перспективи зміни в самій професії (яким може бути фахівець завтрашнього дня, найближчого майбутнього); 5) мати спрямованість на вирішення практичних завдань (професійне навчання, профвідбір, раціоналізацію нових видів праці та інше); 6) описувати необхідні психологічні професійні якості, а також психологічні властивості людини, які хоч і відсутні у нього, але можуть бути компенсовані [3].

Створюючи професіограму, слід також враховувати те, що сьогодні перекладач стає все більш універсальним і все частіше виконує як письмові,

так і усні переклади, поєднує роль фасилітатора міжнародної комунікації та транслятора, працює як командно, так і один, застосовує сучасне професійне програмне забезпечення, здійснює різноманітні види перекладу, які з'явилися у зв'язку з виникненням новітніх інформаційних технологій. Окрім того, постійно змінна кон'юнктура ринку перекладацьких послуг диктує нові вимоги до фахівця у сфері перекладу, вимагає наявності нових видів компетентностей. Все це має бути відображено у професіограмі, яка має стати дороговказним документом під час побудови компетентнісної моделі перекладача, яка ляже в основу розробок освітньо-професійних програм

навчання майбутніх перекладачів, адже професіографічний портрет перекладача — є результатом, до якого повинні прагнути ті, хто навчає майбутніх фахівців у сфері перекладу. Актуальна та правильно побудована професіограма, яка враховує реалії професії в умовах сьогодення, є важливим елементом у процесі професіоналізації та становленні майбутніх перекладачів.

Перспективами подальших розвідок вбачаємо розробку компетентнісної моделі фахівця у сфері перекладу, яка б уособлювала у собі як компетентнісну, так і результативну складову навчання майбутніх перекладачів.

ДЖЕРЕЛА

1. *Беседіна Є.В.* Модернізація професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах диверсифікації університетської освіти [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Євгенія Володимирівна Беседіна; РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т» (м. Ялта). — Ялта, 2010. — 20 с.
2. *Лузік Е.* Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України / Е. Лузік // Вища освіта України. — 2006. — № 3. — С. 76–82.
3. *Маркова А.К.* Модель спеціаліста. Професіограма. Психограма [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ido.rudn.ru/psychology/labour_psychology/ch4_5.html
4. *Оберемко О.Г.* Теоретико-методологічні основи підготовки перекладача в сучасних умовах [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Ольга Георгіївна Оберемко : Н. Новгород. — 2003. — 37 с.
5. *Пригодій М.А.* Професіограма викладача практичного навчання в галузі електроенергетики як основа системи формування електротехнічної компетентності / М.А. Пригодій, П.В. Васюченко // Проблеми сучасної педагогічної освіти [Текст] : зб. наук. праць / МОН України, МОН АРК, РВНЗ КГУ (м. Ялта); ред. : О.В. Глузман, М.Я. Ігнатенко. — Ялта : РВВ КГУ, 2010. — С. 169–178.
6. Професіограма. Портал професійного консультування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://profi.org.ua/>
7. *Таланова Ж.П.* Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього перекладача [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Таланова Жанна Петрівна ; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кіровоград, 2007. — 20 с.

REFERENCES

1. *Besedina, Ye.V.* (2010). Modernization of Future Translators' Training in Terms of Diversification of University. Abstract of PhD Thesis. Yalta (in Ukrainian).
2. *Luzik E.* (2006). Creativity as a Criterion of Quality in Specialists' Training at the Universities in Ukraine. *Vyshcha osvita Ukrainy* [Higher Education in Ukraine]. № 3, p. 76–82 (in Ukrainian).
3. *Markova A.K.* (1996). Model of a Specialist. Job Description. Psychogram. Retrieved 28.03.2015 from: http://www.ido.rudn.ru/psychology/labour_psychology/ch4_5.html (in Russian).
4. *Oberemko, O.G.* (2003). Theoretical and Methodological Fundamentals of Translator's Training in Modern Terms / Abstract of Doctoral Thesis : N. Novgorod (in Russian).
5. *Pryhodi, M.A.* (2010). Job Description of a Practical Training Teacher in the Field of Electric Power Systems as a Basis for Electrical Competence. *Problemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity* [Issues of Modern Pedagogical Education]. — p. 169–178 (in Ukrainian).
6. *Job Description. Professional Counseling Portal.* Retrieved 15.03.2015 from: <http://profi.org.ua/> (in Ukrainian).
7. *Talanova Zh.P.* (2007). Pedagogical Conditions of Future Professional Translators' Mindset. *Abstract of PhD Thesis.* Kirovohrad (in Ukrainian).

Рецензент — кандидат педагогічних наук, доцент О.Є. Ємець

Прийнято до друку — кандидат педагогічних наук, доцент Н.О. Терентьєва (березень 2015)